

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสร้างธุรกิจให้เติบโตแบบยั่งยืน กระบวนการบริหารจัดการองค์การธุรกิจยุคใหม่ จึงเพิ่มหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ทางธุรกิจอย่างจริงจัง นอกเหนือจากการมุ่งเน้นการเจริญเติบโตของยอดขายและผลกำไรธุรกิจเพียงอย่างเดียว จึงได้นำแนวคิดและกิจกรรมที่เรียกว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR) เข้ามาใช้อย่างจริงจังมากขึ้น กระแสความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การธุรกิจในประเทศไทยได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยในปี 2549 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญทางด้านนี้ จึงได้จัดมอบรางวัลให้แก่บริษัทจดทะเบียนดีเด่นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นรางวัลที่มอบให้แก่บริษัทจดทะเบียนที่มีความโดดเด่นในการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการที่บริษัทดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กันนั้น มีผลดีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของธุรกิจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายและสังคมโดยรวม จากกระแสที่เกิดขึ้นจึงก่อให้เกิดประเด็นคำถามที่ว่า หากบริษัทที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะผลการดำเนินงานด้านการเงิน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรขององค์กรหรือไม่ จึงได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานด้านการเงินขององค์กรอย่างจริงจังจากนักวิจัย ซึ่งผลการศึกษาก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่เพราะไม่สามารถหาข้อสรุปได้อย่างแน่ชัด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลการดำเนินงานด้านการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย เพื่อนำเอาผลงาน วิจัยไปเผยแพร่ให้กับองค์กรธุรกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและวางแผนพัฒนาธุรกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเลือกศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร เนื่องจาก เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานด้านการเงินของอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหารในประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ(secondary data) ที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถึงปีพ.ศ.2557 เฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหารจำนวน 18 บริษัท โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการใช้ความน่าจะเป็น ใช้แผนการ

สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (stratified random sampling) ข้อมูลที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษากิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีปรากฏในรายงานประจำปี (annual report) ซึ่งได้เผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการเงินได้มาจากผลการดำเนินงานในงบการเงิน ที่มีการนำเสนอเปิดเผยจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ข้อมูลทั้งหมดจะเก็บรวบรวมระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557 ข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ในส่วนของการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยสถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ คะแนนรวมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ขนาดขององค์กร และอัตราส่วนประสิทธิภาพในการจัดการหนี้สิน กับตัวแปรตามคือผลการดำเนินงานด้านการเงินของกิจการ ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตรากำไรสุทธิของกิจการ

ผลการวิจัย พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ขนาดขององค์กร และอัตราส่วนประสิทธิภาพในการจัดการหนี้สิน ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาในครั้งนี้ที่มีบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างถึง 6 บริษัทที่เริ่มมีการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในปีพ.ศ.2556 ดังนั้นอาจทำให้องค์กรธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร ยังไม่เห็นประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคม ที่จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินได้อย่างชัดเจนเท่าที่ควร และด้วยระยะเวลาอันสั้นในการวัดผลทำให้ประสิทธิภาพของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ยังไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นเรื่องของการลงทุนที่ต้องหวังผลในระยะยาว เนื่องจากจะส่งผลต่อระดับชื่อเสียงขององค์กรเพิ่มขึ้น และในที่สุดจะสามารถเพิ่มโอกาสในการได้มาซึ่งรายได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Afiff, S. and Anantadjaya, S.PD. (2013) ซึ่งได้พบว่าตัวแปรที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินซึ่งวัดจากราคาหุ้นของบริษัทกลุ่ม LQ45 ในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศอินโดนีเซีย และผลงานวิจัยของ Waddock and Graves (1997) ที่พบว่าบริษัทที่มีการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานทางสังคมนั้นจะส่งผลให้บริษัทมีผลการดำเนินงานดีขึ้น แต่จะส่งผลในระยะยาวมากกว่าที่จะส่งผลในแค่ช่วงเวลาสั้นๆ นอกจากนี้การที่ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ขนาดขององค์กร และอัตราส่วนประสิทธิภาพในการจัดการหนี้สิน กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อาจจะเป็นผลมาจากข้อมูลที่ใช้ในการวัดผลนั้นไม่เพียงพอ หรืออาจมีตัวแปรอื่นที่ส่งผลกระทบที่ดีกว่าแต่ไม่ได้นำมาพิจารณาในการศึกษา

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กร และอัตราส่วนประสิทธิภาพในการจัดการหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอัตราส่วนกำไรสุทธิ อาจเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า กระแสความสนใจในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรสำหรับประเทศอินโดนีเซียและในประเทศไทยยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น โดยเฉพาะของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ดังนั้นจึงต้องมีการลงทุนสูงในกิจกรรมเพื่อสังคมในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับชื่อเสียงขององค์กร ซึ่งอาจถือว่าการค่าใช้จ่ายทางธุรกิจได้ ย่อมส่งผลต่ออัตราผลกำไรขององค์กร นอกจากนี้จากผลการศึกษายังพบว่า บริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการจ้างงานมากที่สุด ซึ่งจะต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในกิจกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน รวมทั้งการสร้างโอกาสและความมั่นคงแก่พนักงาน ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่ออัตราผลกำไรสุทธิของบริษัทอย่างแน่นอน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Waddock and Graves (1997) ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญในด้านพนักงาน จะส่งผลดีต่อการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของพนักงานและชุมชนโดยรอบ ซึ่งอาจจะแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นจึงทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ต่อพนักงานและชุมชนโดยรอบ อาจไม่ส่งผลต่อชื่อเสียง (good citizen) ขององค์กรมากเท่ากับการที่องค์กรมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลไปถึงสังคมในระดับที่กว้างกว่า

สำหรับอัตราส่วนประสิทธิภาพในการจัดการหนี้สิน มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอัตราส่วนกำไรสุทธิ ซึ่งก็เป็นไปตามความคาดหมายเนื่องจากเป็นอัตราส่วนนี้แสดงถึงอัตราส่วนระหว่างหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ดังนั้นเมื่ออัตราส่วนนี้มีค่าลดลงย่อมส่งผลทำให้อัตราส่วนผลกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น นั่นคือกิจการมีประสิทธิภาพในการจัดการหนี้ได้ดีขึ้นเนื่องมาจากการมียอดขายที่เพิ่มขึ้นมากกว่าค่าใช้จ่ายของกิจการ ทำให้เหลือเป็นกำไรจนสามารถนำมาบริหารจัดการกับภาระหนี้สินของกิจการอย่างเพียงพอ อันเนื่องมาจากได้รับผลกำไรจากการประกอบการมากขึ้นจนสามารถนำมาชำระคืนหนี้สินได้ ส่วนขนาดขององค์กรไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านการเงินเมื่อวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับผลการดำเนินงานทางการเงินเมื่อวัดจากอัตรากำไรสุทธิ ดังนั้นก่อนที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปสู่แนวทางการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทต่อไปอย่างไรนั้น จะต้องมีความระมัดระวังพิจารณาประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับข้อจำกัดในการวิจัยในครั้งนี้หลายประการ เช่น

ระยะเวลาในการศึกษาสั้นเกินไป ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย ตัวแปรที่เลือกมาศึกษาไม่มีความเหมาะสม และวิธีการวัดผลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการยังไม่สมบูรณ์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะสำหรับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร ในระยะยาวควรให้ความสำคัญและเพิ่มกิจกรรมในการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในด้านพนักงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านชุมชน หรือด้านอื่นๆ เนื่องจากผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าว จะเห็นผลในเชิงบวก หากใช้ระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ดังผลงานวิจัยของ Porter and Van der line (1996) ได้กล่าวไว้ว่ากิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรจะส่งผลให้ระดับชื่อเสียงขององค์กรเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการได้มาซึ่งรายได้และโอกาสในการสร้างกำไร ทั้งนี้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่บริษัทควรให้ความสำคัญมากขึ้นคือด้านสิ่งแวดล้อม และด้านผู้บริโภคเพราะจะส่งผลต่อชื่อเสียงขององค์กรในระดับที่กว้าง จะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ในสายตาของบุคคลทั่วไป ซึ่งกำลังอยู่ในกระแสความนิยมในปัจจุบัน

5.3 แนวทางการศึกษาในครั้งต่อไป

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ไม่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนทางการเงินเมื่อใช้ตัววัดอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม(ROA) ซึ่งสามารถที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้ในการศึกษาในครั้งต่อไป ได้ดังนี้

1. ขยายช่วงเวลาในการรวบรวมข้อมูลให้ยาวนานขึ้นจากเดิมที่ในการศึกษากครั้งนี้ใช้ช่วงเวลาเพียง 3 ปี อาจเพิ่มเป็น 5 ปีหรือมากกว่า
2. ปรับปรุงเครื่องมือและวิธีการในการวัดผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรโดยขยายองค์ประกอบในด้านอื่นๆ ด้วย นอกเหนือจากด้านการจ้างงาน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านชุมชน โดยให้ครอบคลุมถึงด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ด้านสิทธิมนุษยชน และด้านนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งปรากฏในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ส่วนวิธีการวัดผลการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรสามารถใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาครั้งนี้เลือกบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพียง 18 บริษัทเท่านั้น จากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร จำนวนทั้งสิ้น 47 บริษัทหรือคิดเป็นร้อยละ 38 จึงไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีและเหมาะสมได้
4. ขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้เห็นผลสรุปที่ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

5. ปรับปรุงตัวแปรในแบบจำลองให้มีความเหมาะสม โดยตัวแปรตามคือผลการดำเนินงานด้านการเงิน อาจเปลี่ยนเป็นตัววัดด้านอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น(ROE) หรือราคาของหุ้น เป็นต้น ส่วนตัวแปรอิสระนอกจากจะมีผลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเดิมเป็นการวัดเป็นคะแนนรวมขององค์ประกอบ 3 ด้าน สามารถแยกออกเป็นตัวแปรอิสระได้เป็น 3 ตัวแปรคือด้านการจ้างงาน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านชุมชน และอาจเพิ่มตัวแปรควบคุมเข้าไปในแบบจำลองในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้อีก เช่น ตัวแปรเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ ตัวแปรด้านความเข้มข้นของทุน เป็นต้น